

Впровадження ефективної системи позасудового захисту потребує комплексного підходу, включаючи законодавчі зміни, розвиток технічної інфраструктури та підвищення обізнаності споживачів щодо доступних механізмів захисту. Особливу увагу слід приділити підготовці кваліфікованих медіаторів та арбітрів, здатних ефективно вирішувати споживчі спори в онлайн-середовищі.

Література:

1. Regulation (EU) No 524/2013 of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on online dispute resolution for consumer disputes [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/524/oj> Дата доступу: 15.12.2024.

2. Directive 2013/11/EU of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on alternative dispute resolution for consumer disputes [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/11/oj> Дата доступу: 15.12.2024.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-55>

ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ У ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ

Дубинський Олег Юрійович

*доктор юридичних наук, професор, Заслужений працівник освіти,
професор кафедри морського та господарського права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Філіппських Марія Олександрівна

*старший викладач кафедри морського та господарського права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Закономірною тенденцією сучасного розвитку є переплетіння національних інтересів з інтересами інтеграційних об'єднань і міжнародного співтовариства, що зумовлює посилення взаємопроникнення національного, регіонального та міжнародного права.

Гармонізація законодавства України та ЄС означає процес зближення національної правової системи та її підсистем з правовою системою Європейського Союзу та вимогами міжнародно-правових норм і стандартів.

Гармонізовані нормативно-правові акти мають відповідати наступним вимогам: 1) містити норми права, що відповідають положенням діючих міжнародних договорів; 2) забезпечувати одноманітне розуміння та застосування правил, які встановлені всіма учасниками правовідносин та містяться в укладених міжнародних договорах; 3) здійснювати юридичну дію, що за можливості виключає або мінімізує необхідність прийняття відомчих актів, а у випадках, коли така необхідність виникає – передбачати можливість гармонізації підзаконних актів; 4) містити реальні гарантії та механізми виконання правостановлюючих норм та положень правових актів суб'єктів гармонізації, а також заходи відповідальності протиправної та стимулюючої правомірної діяльності; 5) передбачати системність та внутрішній зв'язок національних актів та актів інших держав чи міжнародних організацій – суб'єктів інтеграції.

Основою для гармонізації процесуального права (як господарського так і цивільного) держав – членів ЄС та кооперація їх судових органів, була Брюссельська конвенція щодо юрисдикції, визнання та виконання рішень по цивільних і комерційних справах 1968 р., яка становила основу судової кооперації в сфері цивільного процесу.

Джерелом європейського цивільного процесу є не тільки міжнародні акти, але й судова практика Суду ЄС. Його преюдиціальні рішення щодо тлумачення Брюссельської конвенції містять правові принципи європейського цивільного процесу, які складають його базу.

Актуалізація інтересу до питання сучасного розвитку цивільного та цивільного процесуального права зумовлюється деякими об'єктивними та суб'єктивними факторами, зокрема:

- трансформація поняття «джерело права» у сучасній юриспруденції, важливе значення для розуміння джерел права становить аналіз різних концепцій праворозуміння (інтегративної, лібертарно-легістської, комунікативної, інструментальної);

- кардинальною зміною політичної концепції та процесуальної ідеології в сфері правосуддя;

- оновленням законодавства у сфері судоустрою та судочинства в межах здійснюваної глибинної судової реформи;

- орієнтуванням на європейські стандарти якості правотворчої та правозастосовної діяльності у сфері регулювання та захисту державних, соціальних та приватних інтересів у процесі інтенсифікації зближення національної правової системи із системами інших держав;

– діджиталізація процесів як у цивільно-правовій сфері, так і у сфері вирішення спорів та інших правових питань.

Окреме питання у сучасній юридичній науці присвячене досить специфічному джерелу права – практиці Європейського суду з прав людини. Одностайності серед учених у розумінні місця рішень Суду в національній системі права не має, однак однозначним є те, що вони впливають на розвиток системи права, забезпечуючи при цьому інтеграцію правових систем України та ЄС.

Сучасний стан розвитку цивільно-правової сфери суспільних відносин в Україні характеризується стрімким розвитком під впливом суспільно-політичних та соціально-економічних процесів, які відбуваються в нашій державі. Цей процес тісно пов'язаний з зовнішньополітичним напрямком спрямованим на євроінтеграцію. У цих умовах надзвичайної актуальності набуває питання гармонізації національного законодавства із правом ЄС. Гармонізація законодавства України та ЄС означає процес зближення національної правової системи та її підсистем з правовою системою Європейського Союзу та вимогами міжнародно-правових норм і стандартів.

29 червня 2023 року Верховною Радою України ратифікована Угода між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, з іншого боку, щодо участі України в програмі Європейського Союзу «Єдиний ринок» (2021–2027). Це нормативний договір з ЄС у галузі цивільного права. Цілі Програми «Єдиний ринок» щодо покращення функціонування внутрішнього ринку, а особливо для захисту та розширення можливостей громадян, споживачів і підприємств, зокрема мікро-, малих і середніх підприємств (МСП), шляхом забезпечення дотримання законодавства Європейського Союзу, сприяння доступу до ринків, встановлення стандартів і сприяння людському здоров'ю, тварин і рослин, а також добробуту тварин, дотримуючись при цьому принципів сталого розвитку та забезпечуючи високий рівень захисту споживачів, а також розробляти, виробляти та поширювати високоякісну, порівнювану, своєчасну та надійну Європейську статистику, яка лежить в основі розробки, моніторингу та оцінки всієї політики Європейського Союзу та допомагає громадянам, політикам, органам влади, підприємствам, науковим колам і ЗМІ приймати обґрунтовані рішення та брати активну участь у демократичному процесі.

Останні зміни, що очікують на Цивільний кодекс України у 2024 році передбачені у зв'язку з прийняттям низки Законів України:

1. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. Введення в дію Закону відбудеться 01.01.2024. Цим Законом здійснюється нормативне визначення цілої низки термінів, серед яких: «авторизація», «аутсорсинг», «афілійована особа», «ділова репутація», «допоміжні послуги», «дочірня компанія», «заходи раннього

втручання», «значний вплив на управління або діяльність», «істотна участь», «ключовий учасник», «контроль (вирішальний вплив)», «комплаєнс», «контролер», «конфлікт інтересів», «корпоративне управління», «материнська компанія», «пов'язана особа», «професійна придатність», «професійне судження», «профіль ризику», «пруденційні вимоги», «ризик-орієнтований підхід», «система внутрішнього контролю», «споріднена особа», «супровідні послуги», «структура власності», «фінансова група», «фінансова послуга», «фінансова установа» тощо.

2. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. У цьому Законі теж окрема увага присвячена формуванню понятійного апарату, втім використовується низка термінів – у значеннях, наведених у Законі України «Про фінансові послуги та фінансові компанії»

3. Про кредитні спілки: Закон України від 14.07.2023 № 3254-IX.

4. Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини: Закон України від 08.11.2023 № 3450-IX. Зміни вносяться до статті 1221 щодо місця відкриття спадщини, а також п.19, 20, 21 у розділі «Прикінцеві та перехідні положення». Зазначені зміни є наслідком війни в Україні та запровадження воєнного стану з 24 лютого 2022 року.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення питань організації корпоративного управління в банках та інших питань функціонування: Закон України від 30.06.2021 № 1587-IX. Цим Законом вносяться зміни до частини 2 статті 530 та частини 1 статті 536 ЦКУ.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування діяльності відокремлених підрозділів юридичної особи, утвореної відповідно до законодавства: Закон України від 14.07.2023 № 3257-IX. Зміни у Цивільному кодексі набудуть чинності 03.09.2024.

Висновки. Таким чином, провівши аналіз останніх змін цивільно-правового законодавства, можна зробити наступні висновки:

1. В умовах сучасної України проблематика джерел права набуває все більшої значущості, що пояснюється низкою чинників. По-перше, це пов'язано із демократичними перетвореннями, що зумовлює системні зміни у ціннісному вимірі. По-друге, євроінтеграційний напрямок потребує додаткової уваги до проблематики джерел міжнародного та регіонального права.

2. Багатогранність інтерпретацій поняття «джерела права» в зарубіжній та вітчизняній науці продовжує зберігатися. Ми відзначаємо цілий спектр підходів, який обумовлювався початково формуванням правових шкіл у XIX–XX століттях. Тому у сучасних умовах в Україні зберігається потреба законодавчого закріплення поняття «джерело

(форма) права» та внесення змін до ст. 4 ЦКУ щодо розширення змісту джерел цивільного права судовим прецедентом та правовою доктриною.

3. Процеси уніфікації правових систем, які зараз спостерігаються в багатьох країнах світу не минули і Україну, додатковим фактором, який впливає на зміни у національній системі права – є гармонізація законодавства з правом ЄС. Окрім цього, визнання рішення Європейського Суду прецедентними для української судової системи потребують значних змін і в цивільному законодавстві.

4. Подальший розвиток цивільного законодавства свідчить про оновлення не лише нормативного матеріалу, а й понятійного апарату. З введенням у дію з січня 2024 року Законів України про «Про фінансові послуги та фінансові компанії» та «Про страхування» удосконалюється понятійний апарат у галузі цивільного права.

Література:

1. Рагуліна К.А. Угода про асоціацію як правова основа адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2016. вип.1, том 1. с. 50-54.

2. Комарова Т. В. Законодавство Європейського Союзу та вплив практики суду ЄС на становлення Європейського цивільного процесу. Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавств: Матеріали Міжнар. наук.-практ. Конф, Київ, 7 липня 2017 року. Київ, 2017. С. 121-126.

3. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу. Київ, 2002. 381 с.

4. Андрійченко О., Чернецька О. Практика Європейського Суду з прав людини у здійсненні правосуддя. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 4. С. 284-288.

5. Петренко Н. Врегулювання спору за участю судді в господарському судочинстві. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 9. С. 73-77.

6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, Угода від 27.06.2014. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#doc_info.

7. Цивільне право і процес: сучасний стан та шляхи удосконалення: монографія / Укладачі Дутко А. О., Римарчук Р. М., Ортинська Н. В., Василів С. С., Зільник Н. В. Львів: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2019. – 190 с. – URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3569/1/%D0%94%D1%83%D1%82%D0%BA%D0%BE%20%D0%A6%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D1%80%D0%B>

0%D0%B2%D0%BE%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%20%D0%B1%D1%83%D0%BA.pdf.

8. Угода між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, з іншого боку, щодо участі України в програмі Європейського Союзу «Єдиний ринок» (2021-2027): Угода, Правила від 02.02.2023. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-23#doc_info.

9. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#doc_info.

10. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#doc_info.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-56>

ПРЕТЕНЗІЙНА РОБОТА В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ЩОДО НЕ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ КОНТРАГЕНТОМ

Корінь Єгор Ігорович

курсант

Військово-юридичного інституту

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Рибицька Олена Миколаївна

*викладач кафедри права Національної безпеки та правової роботи
Військово-юридичного інституту*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Претензійна робота щодо невиконання договірних зобов'язань контрагентом є невіддільною частиною забезпечення дотримання інтересів Збройних Сил України, особливо у ситуаціях, коли від своєчасного виконання контрактів залежить ефективність військових операцій або матеріально-технічне забезпечення. Такі питання регулюються як умовами конкретного договору, так і нормами чинного законодавства України, включаючи Господарський кодекс України (ГКУ) [1] Цивільний кодекс України (ЦКУ) [2] та спеціальні нормативні акти, які регламентують діяльність ЗСУ.